

HOGE RAAD

11 september 1992, nr. 14683

(Mrs. Royer, Bloembergen, Davids, Neleman, Heemskerk; A-G Koopmans)

M., te Hamburg, Duitsland, eiser tot cassatie, adv. mr. M.J. Schenck,

tegen

De Staat der Nederlanden, verweerder in cassatie, adv. mr. J.L. de Wijkerslooth.

Hoge Raad:

1. Het geding in feitelijke instanties

Eiser tot cassatie - verder te noemen M.s - heeft bij exploit van 6 april 1987 verweerder in cassatie - verder te noemen de Staat - gedagvaard voor de Rechtbank te 's-Gravenhage en gevorderd de Staat te veroordelen tot betaling aan M.s van, voor zover in cassatie van belang, een bedrag van f 40 000 wegens derving van AOW-pensioen.

Nadat de Staat verweer had gevoerd, heeft de rechtbank bij vonnis van 27 juli 1988 de vordering afgewezen.

Tegen dit vonnis heeft M.s hoger beroep ingesteld bij het Hof te 's-Gravenhage.

Bij arrest van 10 januari 1991 heeft het hof het bestreden vonnis bekrachtigd. (...)

3. Beoordeling van het middel

3.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan:

M.s vordert in dit geding schadevergoeding, waartoe hij de Staat jegens hem aansprakelijk acht, aangezien het volgens zijn stellingen aan een onrechtmatige gedraging van de Staat is te wijten dat hij in het tijdvak 1945-1960 niet de hoedanigheid heeft gehad van ingezetene in de zin van de AOW (art. 2), zodat hij gedurende dat tijdvak niet overeenkomstig de bepalingen van de AOW verzekerd is geweest (art. 6 lid 1 aanhef en onder a), hetgeen ertoe heeft geleid dat op zijn ouderdomspensioen ingevolge art. 10 lid 1 aanhef en onder a, de aldaar bedoelde korting van 2% per niet-verzekerd kalenderjaar is toegepast.

Nadat M.s, die op 18 september 1978 de leeftijd van 65 jaar had bereikt, op 29 maart 1981 zijn aanvraag om ouderdomspensioen had ingediend (art. 12), heeft de SVB bij beslissing van 11 juni 1982 het pensioen aan M.s toegekend met toepassing van bedoelde korting over een tijdvak aanvangende in 1943. Deze beslissing is op het daartegen door M.s ingestelde beroep bevestigd door de Raad van Beroep te Amsterdam, maar voor wat betreft de vaststelling van het aantal niet-verzekerde jaren en de uit dien hoofde geboden korting op het toegekende pensioen vernietigd door de Centrale Raad van Beroep bij uitspraak van 28 juni 1985. Beroep in cassatie tegen deze uitspraak is door de Hoge Raad verworpen bij arrest van 29 oktober 1986, nr. 198. Bij beslissing van 10 februari 1987 heeft de SVB de korting definitief vastgesteld, daarbij de aanvang van het onverzekerde tijdvak vaststellende op 26 april 1945.

Rechtbank en hof hebben beslist dat de onderhavige vordering, aanhangig gemaakt bij inleidende dagvaarding van 6 april 1987, alstoen was verjaard, aangezien zij niet was ingesteld binnen de termijn van vijf jaren gesteld bij art. 1 eerste lid van de wet van 31 oktober 1924, Stb. 482, houdende voorschriften nopens de verjaring van geldvorderingen ten laste van het Rijk, de provincien, de gemeenten en de waterschappen, veenschappen en veenpolders. Het hof heeft geoordeeld (r.o. 7) dat de verjaringstermijn eerst begon te lopen op het moment waarop M.s wist, dan wel kon weten dat hij schade leed tengevolge van het

door hem gestelde onrechtmatig handelen van de Staat en derhalve een vordering tot schadevergoeding geldend kon maken, zodat deze vordering toen dus opvorderbaar was in de zin van laatstgenoemde wetsbepaling; bedoeld moment heeft zich naar 's hofs oordeel in de loop van 1979 voorgedaan, zodat de verjaringstermijn op 1 januari 1980 is ingegaan.

Het middel strekt ten betoge - kort gezegd - dat de verjaringstermijn minder dan vijf jaren voor het instellen van de vordering een aanvang had genomen.

3.2. Bij art. XVI van de Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6 nieuw BW (achtste gedeelte) is de wet van 31 oktober 1924 ingetrokken; ingevolge art. 74 lid 4 van de Overgangswet nieuw BW blijft zij te dezen evenwel van toepassing.

3.3. Gelijk de Hoge Raad heeft geoordeeld bij zijn arrest van 4 maart 1966, NJ 1966, 215, heeft als het moment dat beslissend is voor de aanvang van de verjaring geregeld bij de wet van 31 oktober 1924, te gelden het tijdstip waarop de bevoegdheid om onmiddellijk de naleving van de verbintenis te eisen, is ontstaan, ongeacht of de schuldeiser op dat tijdstip reeds met het bestaan van de verbintenis bekend was.

Wat betreft vorderingen tot vergoeding van schade uit onrechtmatige daad valt dit tijdstip samen met het moment waarop de vordering is ontstaan; voor dit ontstaan is vereist dat de schade op dat moment was geleden (HR 24 mei 1991, NJ 1992, 246). Voor opvorderbaarheid is niet noodzakelijk dat de omvang van de schade alsdan reeds is komen vast te staan.

3.4. De schade waarvan M.s in dit geding vergoeding vordert, wordt gevormd door het gedeelte van zijn ouderdomspensioen, dat hij derft als gevolg van de korting welke, naar de eis van art. 10 lid 1 aanhef en onder a daarop is toegepast voor die kalenderjaren waarover hij door een - volgens zijn stellingen - onrechtmatige daad van de Staat niet verzekerd is geweest in de zin van art. 6.

Uit het stelsel van de AOW, in het bijzonder uit art. 7 lid 1, behelzende de grondslag van de gerechtigdheid tot het ouderdomspensioen, beschouwd in samenhang met art. 16 lid 1, ingevolge hetwelk betaling van het pensioen in de regel maandelijks geschiedt, volgt dat de gerechtigdheid niet verder strekt dan tot betaling van het pensioen in termijnen.

Dit betekent dat door korting op het ouderdomspensioen veroorzaakte schade niet eerder door de gepensioneerde wordt geleden dan telkens wanneer hij gerechtigd wordt tot een termijn waarop de korting is toegepast. Het tijdstip waarop de verjaring van de onderhavige vordering gaat lopen, is derhalve ten aanzien van elke termijn afhankelijk van het moment waarop M.s tot die termijn gerechtigd is geworden.

Uit het voorgaande vloeit voort dat ingevolge art. 1 lid 1 van de wet van 31 oktober 1924 de vordering van M.s, op 6 april 1987 door hem in rechte aanhangig gemaakt, alstoen slechts was verjaard voor zover zij voor 1 januari 1981 "opvorderbaar" was geworden, derhalve voor wat betreft de termijnen van het ouderdomspensioen ten aanzien waarvan de gerechtigdheid voor deze datum was ontstaan.

Het vorenoverwogene brengt mee dat subonderdeel I-a van het middel faalt, maar de subonderdelen I-b en I-e in zoverre doel treffen; het bestreden arrest kan dus niet in stand blijven en verwijzing moet volgen.

3.5. Subonderdeel I-c strekt ten betoge dat de vordering tot schadevergoeding voor het tijdstip waarop de uiteindelijke toekenningsbeslissing van het pensioen onherroepelijk werd, niet opvorderbaar was in de zin van art. 1 van de wet van

31 oktober 1924. Dit betoog faalt echter, aangezien wel de opeisbaarheid van het pensioen van de toekenningsbeslissing afhankelijk is (art. 11), maar niet de opeisbaarheid van de vordering tot schadevergoeding.

3.6. Naar uit het hiervoor onder 3.3 overwogene voortvloeit, keert subonderdeel I-d zich terecht tegen 's hofs oordeel volgens hetwelk voor het antwoord op de vraag wanneer de verjaring is gaan lopen, van betekenis is op welk tijdstip M.s wist, dan wel kon weten dat hij ten gevolge van de door hem gestelde onrechtmatige daad van de Staat schade leed.

Dit brengt mee dat onderdeel II, dat opkomt tegen de uitwerking die het hof aan dat onjuiste oordeel heeft gegeven, bij gebreke van belang niet tot cassatie kan leiden.

4. Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt het bestreden arrest van het Hof te 's-Gravenhage van 10 januari 1991;

verwijst het geding ter verdere behandeling en beslissing naar het Hof te Amsterdam;

veroordeelt de Staat in de kosten van het geding in cassatie, tot aan deze uitspraak aan de zijde van M.s begroot op f 5916,33, op de voet van art. 57b Rv te voldoen aan de griffier.